

L'OTAN creix, els maldecaps

SERGUEI IVANOV

Els russos no ens hem posat gaire nerviosos amb l'ampliació de l'OTAN cap a l'est (la incorporació dels set nous membres, incloent-hi els estats bàltics veïns, ara fa dues setmanes).

Val a dir, però, que tots ens fem la mateixa pregunta: si se suposa que l'organització fou dissenyada per oposar-se a la Unió Soviètica i als seus aliats d'Europa de l'Est, com és que encara és necessària, en el món actual?

Aquesta preocupació és encara més gran si tenim en compte els esdeveniments dels darrers anys, en què es demostra que l'aliança mira de consolidar la seguretat internacional, per vies militars.

Després de la primera onada d'ampliació de l'OTAN, el 1999, quan va admetre Polònia, Hongria i la República Txeca, va haver-hi una crisi política i militar, a Iugoslàvia. Pot ser que fóra una coincidència de dates, però el fet és que l'OTAN es va envaïentir, i va llançar míssils de creuer contra Belgrad, i després, amb l'ajuda dels russos, va entrar a Kosovo.

No cal dir que la intervenció no va resoldre els problemes de la regió. La violència recent a Kosovo i Macedònia ha provocat desenes de morts i centenars de ferits; s'hi han cremat moltes esglésies ortodoxes i s'hi han destruït milers de cases.

A molts russos, a més, els preocupa la campanya dels americans contra els talibans i contra Al-Qaida a l'Afganistan. Tot i que la campanya va ser una iniciativa reeixida dels russos, i n'ha rebut el suport, el cas és que l'operació tampoc no ha aconseguit els objectius que es pretenien.

Els grups terroristes internacionals augmenten les seves activitats; els membres d'Al-Qaida s'infiltra al Pròxim Orient i els talibans, a poc a poc, recuperen el potencial militar. La incapacitat que van demostrar les forces paquistaneses per capturar un contingent d'Al-Qaida a la frontera d'aquell país amb l'Afganistan fou un contratemps molt significatiu. I, evidentment, també hi ha la qüestió de l'Iraq, un país ocupat actualment pels Estats Units i els seus aliats, entre els quals hi ha alguns dels països que s'acaben d'incorporar a l'OTAN. L'Iraq ha esdevingut un imant cap on convergeixen tota mena de terroristes de l'est del món àrab. Ja hi han mort més de cent soldats americans, i cent soldats més de l'OTAN, a més d'un nombre elevadíssim de civils. L'atac terrorista de l'11-M a Madrid també forma part d'aquesta mateixa cadena de violència.

La posició de Rússia no és la d'un observador maliciós que se'n llepa els dits, de les errades d'Amèrica i de l'OTAN. Pel

“Els desacords profunds entre Moscou i Brussel·les, i entre Moscou i Washington, només es poden salvar si fem ús del diàleg i de la confiança mútua. La cimera de Roma ens va dotar d'un mecanisme diplomàtic de primer ordre, un dels més rellevants en la història recent, pel que fa a cooperació internacional”

contrari, malgrat les diferències que encara hi ha entre Rússia i l'OTAN, volem cooperar amb l'aliança per garantir la seguretat global del Planeta.

Feu tot plegat, l'any 2002, a Roma, vam crear el Consell Rússia-OTAN, un grup que té com a finalitat assessorar i donar a Rússia una veu com la dels altres estats membres.

El Consell ha donat fruits. Rússia ha intervingut en molts programes conjunts, incloent-hi moltes operacions contra el terrorisme internacional i contra la proliferació dels míssils i de les armes de destrucció massiva.

Rússia i l'OTAN també treballen per construir un sistema defensiu antimíssils a Europa; han aprovat una regulació que estableix unes coordenades específiques per als propers dos anys i han organitzat maniobres antimíssils conjuntes als Estats Units.

L'any passat, totes dues parts ens vam coordinar per millorar la compatibilitat de les forces armades russes amb les de l'OTAN, una qüestió fonamental per iniciar operacions militars conjuntes. Un altre exemple de cooperació, a més, és l'acord per rescatar tripulacions dels submarins en perill, que es va signar l'any passat.

Tot i amb això, a Rússia ens fa la impressió que encara hi ha molt camp per córrer. En primer lloc, voldríem que els programes que es van dissenyar amb la declaració de la cimera de Roma reberen una atenció prioritària. Aquests programes són, per exemple, els que tenen a veure amb el desenvolupament d'un sistema europeu antimíssils, amb el traspàs d'equipament militar i amb la modernització i el manteniment d'armament soviètic que encara fan servir països de l'OTAN.

Tots aquests projectes beneficiaran totes dues parts, no sols militarment, sinó també políticament i, sobretot, econòmicament. Per tal de fer avenços en aquest front, però, cal que superem les diferències, per mitjà del diàleg. L'expansió precipitada de l'aliança, però, fa que tot plegat trontolle perillósament.

Els líders polítics i militars russos tenim motius de preocupació, amb l'entrada d'Estònia, Letònia i Lituània a l'OTAN, sobretot si l'aliança hi col·loca grans bases militars. L'OTAN cada vegada tindrà més capacitat de controlar i de supervisar el territori rus. No podem badar, o fer com si no ens n'adonàrem, mentre les bases aèries i militars de l'OTAN s'acosten a les ciutats de la Rússia europea.

A més, encara tenim més por quan som conscients que les últimes discussions sobre el Tractat dels Exèrcits Convencionals

de Rússia, també

Tot i els acostaments que els últims anys Rússia ha fet a l'OTAN, el país presidit per Vladimir Putin és contundent a l'hora de criticar qualsevol actuació al marge dels mandats de l'ONU.

a Europa no acaben de quallar. Els països bàltics, i un altre membre de l'OTAN, Eslovènia, encara no l'han signat.

L'accés d'aquests països a l'aliança ha creat una "zona grisa" dins del sistema de control de les armes convencionals a Europa, que podria permetre a l'Aliança desplegar una gran quantitat d'armament pesant en aquells països. A més, ningú, ni els líders de l'OTAN a Brussel·les, ni cap dels governs dels estats membres, no han fet passos endavant per mirar de tranquil·litzar els russos.

Rússia, en canvi, sí que ha intentat reduir la presència militar a la regió. Ja no hi ha unitats ofensives al districte militar de Leningrad, ni a la regió de Kaliningrad, que fita amb els estats bàltics. Les unitats que encara hi ha desplegades estan preparades només per a actuacions defensives.

També ens preocupen els plans dels Estats Units de reconstruir les posicions militars a l'estranger, incloent-hi Europa. Amèrica té plans per traslladar moltes bases europees vora les fronteres russes.

Washington ens assegura que ho fa per estalviar pressupost i per millorar la posició per lluitar contra el terrorisme mundial. Aquests arguments no se sostenen, i qualsevol dels avantatges que se suposa que tenen aquestes actuacions es dilueix

quan ho comparem amb el mal que això fa a les relacions entre Rússia i l'OTAN.

Pense que si realment els nostres socis entengueren les nostres preocupacions farien tots els possibles per no alienar Rússia, ni fer mal als interessos del nostre país. Tant de bo Washington volguera iniciar converses sobre totes aquestes matèries. L'única manera de convertir les preocupacions en comprensió mútua és escoltar l'opinió dels altres.

Les accions de l'OTAN, però, han anat en la direcció contrària. La cimera de Praga del 2002, per exemple, va ser molt preocupant. En aquella cimera, l'aliança va aprovar l'inici d'operacions militars més enllà de les fronteres dels estats membres, si eren necessàries. En cap de les declaracions aprovades, però, no hi posa que l'OTAN exigiria primer un mandat de l'ONU, abans de tirar endavant una operació d'aquest tipus.

Crec que les Nacions Unides no poden autoritzar l'ús de la força militar internacionalment, més enllà de les fronteres d'un país. Qualsevol acció de l'OTAN que no estiga aprovada per les Nacions Unides hauria de considerar-se il·legal –i això inclou les "guerres preventives", com la d'Iraq.

Tanmateix, si aquest nou principi de l'ús preventiu de la força esdevé legítim en política internacional, Rússia no tindrà altre remei que adaptar-s'hi i, per tant, actuar en conseqüència, per tal de defensar els seus interessos nacionals.

Els desacords profunds entre Moscou i Brussel·les, i entre Moscou i Washington, només es poden salvar si fem ús del diàleg i de la confiança mútua. La cimera de Roma ens va dotar d'un mecanisme diplomàtic de primer ordre, un dels més rellevants en la història recent, pel que fa a cooperació internacional. Si volem posar-lo en pràctica, però, els nostres socis del Consell Rússia-OTAN haurien de demostrar-nos que es prenen seriosament les preocupacions que ens genera la incorporació a l'OTAN de països que són fronterers amb nosaltres.

Serguei Ivanov és el ministre de Defensa rus

© The New York Times – EL TEMPS

Traducció: Maite Insa